

RUOTSALAINEN SARJAKUVA

AALLONPOHJASSA?

Ingemar Bengtsson
suomentanut **Kata Koskivaara**

Mats Kjellbladn Garagedrömmar

ON HELPPOA kuulostaa kielteiseltä kirjoittaessaan Ruotsin sarjakuvamarkkinoista. Painokset pienenevät. Kalle Ankkaa painetaan enää 124 900 kappaletta viikossa, kun joitakin vuosia sitten sitä painettiin yli 200 000. 1996:n aikana keskimääräinen painos laski 16 100 kappaletta. Painosmäärältään lähin kilpailija, Maaailman Vahvin Nalle eli Ruotsin oma Bamse (jota myös julkaisee Serieförlaget/Egmont) kielitääntyy antamasta virallisista myyntilukuja. Omien lähteitten mukaan myyntikäyrät lienevät vastaavanlaisia. Vuoden '96 puolivälissä sen painos kuuluu olleen 170 000 kappaletta luokkaa, mikä merkitsee, että se olisi kokoluokassaan maan suurin.

Sarjakuvalehtinimikkeet vähenevät ja julkaistujen albumien määrä laskee. Bonniers, viime vuosien johtava sarjakuvakustantaja, on käytännöllisesti katsoen kokonaan laihduttanut tytäryhtiönsä, Bon-

nier Carlsenin albumijulkaisut ja on täyttä vauhtia kutistamassa sarjakuvalehtikustantamoaan Semicia. Muinaisen myyntimenestyksen, Fantomenin (Mustanaamio) painos on laskenut 38 000:een, eivätkä edes epätoivoiset toimenpiteet, kuten nelivärisivut, ole ilmeisestikään edes hidastaneet syöksyä. Semicin suurimmat lehdet ovat tätä nykyä Agent X9 (Agentti X9) ja 91:an (pystyynkuollut ruotsalainen armeijahuumorisarja joka alkoi 30-luvulla), jotka molemmat häilyvät juuri 40 000:n rajan yläpuolella. Tutut huumorilehdet kuten Serieparaden (sis. mm. Lassi ja Leevi) ja Knasen (suomeksi Masi) myyvät noin 25 000 kappaletta.

Lehtipuolen harvat uudet yritelmät ovat kaatuneet Bonniersin kivikiviin voittotavoitteisiin. Jos uusi lehti ei välittömästi ala tuottaa voittoa, se lakkautetaan. Ainoa lehti johon kustantaja tuntuu suhtautuvan kärsivällisyydellä, on Bacon & Ägg, ruotsalaispiirtäjien Jonas Darnellin ja Patrik Norrmanin sekä muumilähteenkin piirtäneen tanskalaisen Mården Smetin satiirinen ja seikkailuhenkinen funny animal-lehti. Bacon & Ägg lience kustantamon epätoivoinen yritys murtautua ulos vuosikymmenien luutuneesta suhtautumisesta sarjakuvaan.

Eikö Ruotsin sarjakuvamarkkinoista ole mitään hyvää sanottavaa? Kyllä, tietenkin on. Mutta silloin on käännettävä pois perinteisestä lastensarjakuvasta, aikuisemmalle yleisölle suunnattuihin lehtiin. Viime vuosien suurmenestys on Larson!, joka 1996 myi huikat 36 700 kappaletta. Larson!ia kustantaa Atlantic-kustantamo, jonka muita nimekkeitä ovat mm. Ernie 20 800 kappaleellaan,

Magnum ja lapsellisemmat suosikit Python (Myrkky) ja Megapython. Huomiota lehtimarkkinoilla on Atlantin rohkea riskinotto. Vaatii uskallusta ostaa julkaisu-oikeudet Galagoon, ruotsalaiseen aikuishuumorilehteen, jolla ei koskaan 15-vuotisen historian aikana ole mennyt hyvin. Uusi Galago on laihdutettu A4:stä normaaliin sarjakuvalehtikokoon, ja ilmestymiskertoja lisätty kuuteen numeroon vuodessa. Voidakseen täyttää lehden, toimitus julkaisee entistä enemmän amerikkalaista independent -materiaalia, esimerkiksi Dan Clowesilta, Kazilta ja Debbie Drechsleriltä.

Ei liene mikään yllätys, että ulkomaiset sarjat "tekevät" lehden, uuden Galagon ensimmäinen numero ilmestyi viime syksynä ja sillä on kolme vuotta aikaa alkaa tuottaa voittoa. Ensimmäisten numeroiden keskimääräinen painos on ollut noin 7000 kappaletta, mitä voidaan pitää melko hyvänä. Galago on luonnollisesti Ruotsin kiinnostavin lehti tällä hetkellä. Vanhojen tuttuja piirtäjien kuten Max Anderssonin ja Joakim Pirisen lisäksi toimitus satsaa entistä enemmän ruotsalaisiin tekijöihin. Uusi Galago on raikain tuulahdus vuosikausiin ruotsalaisilla sarjakuvamarkkinoilla.

Jakelu on luku sinänsä. Jotta pääsi osalliseksi hyviin jakelukanaviin, kustantamon täytyy olla Tidsamin osakas. Tidsam on sarjakuvatuotteiden suurin jakeluyritys, joka hoitaa tietenkin kaikkien parhaiten myyvien lehtien jakelun. Joka ei kuulu Tidsamiin, joutuu turvautumaan SM-distributioniin, jolla on paljon vähemmän myyntipisteitä, ja näin ollen huonompi kannattavuus. Olen kuullut toisiin genreihin kuuluvilta lehdistä niiden saaneen tarjouksia aloittaa 1500 kappaleella, mikä sanoo jo paljon tämän B-joukon tehokkuudesta.

Albumirintamalla huojutetaan rajusti.

Bonnier Carlsen, jonka mainitsin artikkelin alussa, sai vuoden 1996 alussa ohjeet korkeammalta taholta julkaista jatkossa vain jo aloitettuja albumisarjoja ja niistäkin vain niitä, jotka tuottivat voittoa. Monet ruotsalaiset tekijät, joista osa oli julkaissut Bonnier Carlsenin kautta jo vuosia, saivat ryhtyä etsimään uutta kustantajaa. Vuoteen 1996 Bonnier Carlsen oli maan johtava sarjakuvakustantamo, nyt julkaistujen nimikkeiden määrä laski noin kymmeneen vuodessa. Viimeisen kuulemani tiedon mukaan Bonnier Carlsen lopettaa sarjakuvien kustantamisen käytännöllisesti katsoen kokonaan, eihän edes Tintti enää kannata, eikä Bonestakaan (Luu-pää) tullut kustantamon toivomaa myyntimenestystä...

Pääkilpailija Serieförlaget/Egmontin voidaan siis näin ollen sanoa saaneen reilusti etumatkaa kaikista muista, Lucky Luken, Asterixin, kaiken Disney-materiaalin ja Bamsen kustantaja kun on. Mitään tahtoa yrittää löytää uutta, kiinnostavaa materiaalia ei ole havaittavissa.

Uusi ulkomainen sarjakuva tulee sen sijaan Tago-kustantamolta, joka jo muutaman vuoden ajan on ollut Atlantin albumiosasto. Voi tuntua tuntuu merkittävältä, että Atlantiin, joka vielä takavuosina oli melko pieni kustantamo on niin suuret resurssit, mutta jos tietää, että Atlantin omistaa nykyään Medströms-konserni (yksi Ruotsin suurista media-alan yrityksistä) alkaa kaikki näyttää jo loogisemmalta. Albumipuolella kustantamo julkaisee ennen kaikkea amerikkalaisia sanomalehti-menestysarjoja kuten Ernie (kokooma-albumit myyvät erittäin hyvin, mutta valitettavasti minulla ei ole esittää täsmällisiä lukuja), Dilbert ja Foxtrot. Myös Peter Baggen Hate-sarjat kootaan albumeiksi sen jälkeen kun ne ensin on julkaistu (mutta miksi kaikista lehdistä juuri Mega Pythonissa...

Ruotsalaisista albumeista huomionarvoisimpia ovat ennen kaikkea Char-

lie Christensenin Arne Ankat, jokainen yhteensä neljästä julkaisusta on myynyt 40 000 kappaletta. Joakim Pirinen, Max Andersson ja Monica Hellström ovat saaneet tyytyä huomattavasti säyseämpiin myyntilukuihin jäaden joskus jopa alle tuhannen.

Oma kustantamoni Optimal Press on alusta (1991) lähtien keskittynyt julkaisemaan uusia pohjoismaisia piirtäjiä albumimuodossa. Olemme - enemmän kuin yksikään muu kustantamo - panostaneet kovasti uuteen nuoreen piirtäjäpolveen, olemme myös olleet maan ensimmäinen kustantamo joka on julkaisut ruotsalaisia kauhu-, cyberpunk- ja arkirealistisia sarjakuvia albumimuodossa. Arkirealistisista sarjoista Mats Kjellbladn, Gunnar Krantzin ja Daniel Ahlgrenin työt ovat saaneet kriitikoilta parhaan vastaanoton, mutta myös David Liljemarkin ja Johan Wanloon kaltaiset ra'an huumorin ja satiirin sarjat ovat saaneet kiitosta osakseen. Ulkomaisista tekijöistä eniten huomiota on saanut Kati Kovács.

Muut pienkustantamot ovat Epix ja Alvglans. Epix siis on yhä olemassa, mutta iloinen 80-luku tuntuu nyt hyvin kaukaiselta. Tuolloinhan Epix oli maan johtava aikuisten sarjakuvan kustantaja, jolla oli kymmenkunta keran kuussa ilmestyvää lehteä ja massiivinen albumituotanto käynnissä. Tuosta kaikesta on jäljellä tuskin mitään. Lehdet ovat ke-sannolla vuodesta 1993, sen sijaan julkaistaan 2-3 albumia vuodessa(!). Viimeaikoina Epix on julkaisut mm. Scott McCloudin oppikirjan "Sarjakuva, näkymätön taide", Knallhatten 2:n ja Milo Manaran Erotiikan tuoksun (En doft av erotik). Kustantaja

Horst Schröder ajattelee crittään kaupallisesti, mutta joutuu taistelemaan turhaan huonoa jakelujärjestelmää vastaan.

Alvglans puolestaan julkaisee harvaan tahtiin, vaikka sen omistaja, Bull«s Presstjänst on Pohjois-Euroopan suurin sanomalehtisarjakuvien välittäjä. Heidän tärkeimpiä tuotteitaan ovat sidotut Modesty Blaise-albumit, Christinin ja Mézièresin Linda ja Valentin (Valerian ja Laureline) sekä Will Eisnerin myöhempi tuotanto. Joitakin ruotsalaisia albumeja, kuten diplomaatti Jan Romaren sarjakuvat (perinteistä huumoria) on julkaisu-

vuosien varrella. Tulevaisuudessa on selvää, että kulluttaja joutuu tottumaan kalliimpiin sarjakuvalehtiin ja etenkin albumeihin, nämä kun perinteisesti ovat olleet aivan liian halpoja. Koska painokset ovat pienentyneet, on väistämätöntä sopeuttaa myös hinnat, mutta tämä olisi tehtävä asteittain. Kulttuurineuvoston (Kultur-rådet) sarjakuvatuki (tällä hetkellä 1,2 miljoonaa kruunua vuodessa) on myös osaltaan jarruttanut hintakehitystä. Tuen saamisen ehtona on ollut, ettei sarjakuvan hinta saa ylittää tiettyä hintatasoa.

Myönteistä on se että ruotsalainen sarjakuva vaikuttaa elinvoimaisemmalta kuin koskaan, ankeasta kustannusilmastosta huolimatta. Galago-lehden ylösnousemus ja pirteä albumituotanto lupaa sarjakuvan 90-luvusta loisteli-aampaa kuin keinotekoinen 80-luku oli. Oikeastaan meiltä puuttuu ainoastaan kiinnostavat käännössarjat, sekä menestyksellinen ja uudistushenkinen sarjakuvalehti nuorille lukijoille. Mutta ehkä se tässä tilanteessa olisi jo liikaa toivottu? ☉

Painosiedot ovat, Bamsee ja Galagoa lukuunottamatta, peräisin TS:ltä (Tidningsstatistik AB:ltä).